

מקורות לחבורה בענין הכוהו עשרה בני אדם

שלמה צוקר

החבורה תתקיים יום ה', י"א באייר, ב-1:30

א. הפסוקים ומדרשים

1. ויקרא פרק כד

(יז) וְאִישׁ כִּי יִכֶּה כָּל־נַפְשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת:
(יח) וּמִכָּה נַפְשׁ־בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ:

2. שמות פרק כא

(יב) מִכָּה אִישׁ וּמֹת מוֹת יוּמָת:
(יג) וְאִשׁוֹר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אָנָּה לִידּוֹ וְשִׁמְתִי לְךָ מְקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שְׁמָה: ס
(יד) וְכִי־יִזְדֹּא אִישׁ עַל־רַעְיוֹנוֹ לְהַרְגוֹ בְּעֶרְמָה מֵעַם מִזְבְּחֵי תִקְחֶנּוּ לְמוֹת: ס
(טו) וּמִכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:
(יז) וּמִקֶּלֶל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת: ס
(יח) וְכִי־יִרְבֵּן אָנָּשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רַעְיוֹנוֹ בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא מוֹת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב:
(יט) אִם־יִקְוֹם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה הַמִּכָּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרָפָא יִרְפָּא: ס

3. ספרא אמור פרשה יד פרק כ אות א

(א) ואיש כי יכה אין לי אלא מכה איש, מכה אשה מנין תלמוד לומר מכה בין איש בין אשה, אין לי אלא שהכה את האיש הכה את האשה מנין, ואת הקטן מנין, תלמוד לומר כי יכה נפש בין איש בין אשה בין קטן, יכול אפילו הכה את הנפלים יהיה חייב תלמוד לומר איש, מה איש מיוחד שהוא בן קיימא, יצאו נפלים שאינן בני קיימא, כי יכה כל נפש, עד שיכה כל נפשו, להביא את שהכה ויש בו כדי להמית ובא אחר והמית הרי זה חייב.

4. מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דנזיקין פרשה ד

מכה איש ומת מות יומת. למה נאמר, לפי שנאמר +ויקרא כד יז+ ואיש כי יכה כל נפש אדם, שומעני, אפילו סטרו סטירה ת"ל מכה איש ומת, מגיד, שאינו חייב עד שתצא נפשו. - מכה איש. אין לי אלא שהכה את האיש, הכה את האשה ואת הקטן מנין, ת"ל +ויקרא כד יז+ ואיש כי יכה כל נפש אדם, להביא את שהכה את האשה ואת הקטן; אין לי אלא איש ואשה שהרגו את האיש והאיש שהרג את האשה ואת הקטן, האשה שהרגה את חברתה ואת הקטן מנין, ת"ל +במדבר לה טז+ רוצח הוא, לתלמודו בא. - מכה איש, אף הקטן במשמע, ת"ל ואיש כי יכה כל נפש אדם, להוציא את הקטן. [ואיש כי יכה כל נפש אדם], שומעני אף בן שמונה במשמע, ת"ל מכה איש, מגיד שאינו חייב עד שיהרוג בן קיימא.

5. זית רענן על המכילתא מסכתא דנזיקין פרשה ד

סטרו. פי' שהכהו על הלחי היא חייב מיתה. והקשה הרא"ם הכתיב וכי יריבון אנשים וגו' אם יקום והתהלך בחוץ ונקה המגה... ועוד הקשה דאי סלקא דעתך המה חבירו היא חייב מיתה א:כ קרא הוה ליה למימר באביו ואמו...

6. ברכת הנצי"ב על המכילתא מסכתא דנזיקין פרשה ד

אפילו סטרו סטירה. וסופו למות מחמת זו כגון שעשאו טריפה או גוסס, וכמו לענין נגיה דשור לעבד דחייב אפילו בכה"ג, כדאי בגיטין דף מ"ג א'...

7. תורה תמימה הערות לויקרא פרק כד פסוק יב

(מג) אין הכוונה יכול אפי' סטרו שעל הסטירה לבד יהיה חייב, דהא מפורש כתיב בפרשה משפטים אם יקום והתהלך בחוץ ונקה המכה, אלא איירי שסטרו וע"י סטירה זו מת אח"כ, וכגון שמקודם הוכה ע"י אחרים ונחלש כ"כ עד שנהרג מסטירה זו, וקמ"ל דבעינן שע"י הכאה זו תצא כל נפשו, וזה הוא כדרשה הבאה דאינו חייב עד דאיכא כל נפש, יעו"ש:

ב. הסוגיות העיקריות

8. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף ט עמוד ב דף י עמוד א עמוד ב

מתני'. כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו. הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו...
הכשרתי במקצת נזקו. תנו רבנן: הכשרתי מקצת נזקו - חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו, כיצד? החופר בור תשעה, ובא אחר והשלימו לעשרה - האחרון חייב. ודלא כרבי, דתניא: החופר בור תשעה, ובא אחר והשלימו לעשרה - אחרון חייב; רבי אומר: אחר אחרון למיתה, אחר שניהם לנזקין. רב פפא אמר: למיתה, ודברי הכל...
ותו ליכא? והא איכא הא דתניא: הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, בין בבת אחת בין בזה אחר זה, ומת - כולן פטורין; רבי יהודה בן בתירא אומר: בזה אחר זה - האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו! בקטלא לא קמיירי. ואיבעית אימא: בפלוגתא לא קמיירי. ולא? והא אוקימנן דלא כרבי! דלא כר' וכרבנן מוקמינן, כר' יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן.

9. תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב כז עמוד א

ואמר רבה: זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות, בא אחר וסלקן או קדם וסלקן - פטור, מאי טעמא? בעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גיריה. ואמר רבה: זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף - פלוגתא דר' יהודה בן בתירא ורבנן,

דתניא: הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות, בין בבת אחת בין בזה אחר זה – כולן פטורין, ר' יהודה בן בתירא אומר: בזה אחר זה - האחרון חייב, מפני שקירב מיתתו. בא שור וקבלו בקרניו - פלוגתא דר' ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן, דתניא: ונתן פדיון נפשו - דמי ניזק, ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא אומר: דמי מזיק.

10. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

תנו רבנן: הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת, בין בבת אחת בין בזה אחר זה - פטורין. רבי יהודה בן בתירא אומר: בזה אחר זה - האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, ואיש כי יכה כל נפש אדם. רבנן סברי: כל נפש - עד דאיכא כל נפש. ורבי יהודה בן בתירא סבר: כל נפש - כל שהוא נפש. אמר רבא: הכל מודים בהורג את הטריפה שהוא פטור. בגוסס בידי שמים - שהוא חייב. לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם. מר מדמי ליה לטריפה, ומר מדמי ליה לגוסס בידי שמים. מאן דמדמי ליה לטריפה - מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים? - גוסס בידי שמים - לא איתעביד ביה מעשה, האי איתעביד ביה מעשה. ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים מאי טעמא לא מדמי ליה לטריפה? טריפה - מחתכי סימנים, הא - לא מחתכי סימנים. תני תנא קמיה דרב ששת: ואיש כי יכה כל נפש אדם, - להביא המכה את חברו ואין בו כדי להמית, ובא אחר והמיתו שהוא חייב. - אין בו כדי להמית פשיטא! - אלא: יש בו כדי להמית, ובא אחר והמיתו - שהוא חייב, וסתמא כרבי יהודה בן בתירא.

ג. פטור ראשון בהכוהו עשרה

11. רבינו חננאל מסכת בבא קמא דף כז עמוד א

והמקבלו בסייף שניהן פטורין הזורק מפני שלא הרג והמקבלו בסייף אדם מת קיבל לר' יהודה בן בתירא המקבלו בסייף חייב שקירב מיתתו והזורק פטור

12. תוספות תלמיד ר"ת (בשיטת הקדמונים) מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב

זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקיבלו בסייף כול'. ותימה היכי פטרי להו רבנן לתרווייהו, דנהי דאחרון פטור דגברא קטילא קטל, ראשון מיהא ליחייב כשזרקו, מידי דהוה אזרק כלי מראש הגג ובא אחר ושיברו במקל דראשון חייב. "ל דהיינו טעמא דרבנן הכא משום דגזירת הכתוב היא דלא מיחייב אי לא קטל כוליה נפש. דואיש כי יכה כל נפש אמר רחמנא עד דאיכא כוליה נפש לא מיחייב. הילכך לא האי ולא האי מיחייב,

13. יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

אמר רבא הכל מודים בהורג את הטרפה כגון שיש בו סימני טריפה נראין לעינים שהוא פטור דגברא קטילא קטל ואפי' נפש כל דהו ליכא אבל האיך קמא דשווייה טרפה מסתברא דחייב וכן הכל מודים בגוסס בידי שמים ובא זה וקרב את מיתתו שהוא חייב דהאי הוא דשקל מיניה כוליה נפש דיליה וכי קא ממעיט קרא לרבנן היכא דשקיל האי מקצת והאי מקצת והכי משמע קרא איש כי יכה כל נפש עד דאיכא כולה נפש ביד זה ולא שניטלה מקצתה ביד אחר

14. רש"י מסכת בבא קמא דף י עמוד ב

פטורין - שאין ידוע על ידי מי נהרג.

15. תוספות מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

בגוסס בידי אדם - תימה אותו שעשאו גוסס אמאי פטור הא רוב גוססין למיתה ואמרינן בריש בן סורר (לעיל דף סט:) דהולכין בדיני נפשות אחר הרוב והמכה חבירו ואמדהו למיתה ומת מי לא מיחייב והא נמי אמוד למיתה הוא ו"ל דכיון שהקילה עליו תורה שחובשין אותו כדאמרינן בסמוך ואף על פי שאמדהו למיתה אין הורגין כל זמן שהוא חי וזימנין נמי דאומדין למיתה וחי אף על גב דרובא מייתי הלכך כיון שבא אחר והרגו פטור ותדע דהא אשכחן גוסס בידי שמים דנחשב כחי לחייב את ההורגו אף על גב דרוב גוססין למיתה הלכך אין לתמוה בגוסס בידי אדם אם נחשבנו כחי לפטור מי שעשאו גוסס.

16. חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף כז עמוד א

ורבי יהודה סבר האחרון חייב שקירב את מיתתו. ואיכא למידק דלכ"ע מיהא הראשון פטור, ואם איתא אמדהו למיתה דאמרינן התם שהוא חייב היכי משכחת לה דהא הכא דהכהו ראשון הכאה שיש בה כדי למות ואפ"ה פטרינן ליה, תירצו בתוס' שם בסנהדרין דכיון דאשכחן חבישה באורייתא דכתיב ויניחו אותו במשמר וכתוב ונקח המכה ואפילו אמדהו למיתה שמעינן שאין ממיתין את המכה עד שנדע בבירור שמת מחמת הכאתו וכשבא אחר וקירב את מיתתו לא נתברר שמת מחמת הראשון. ולדידי קשיא לי דכיון דכל שאחר בא וקירב את מיתתו הראשון פטור א"כ בטלת פרשת רוצחים, חדא דאם המיתו בחוץ אומרים שמא הרוח בלבלתו ואפילו המיתו בביתא דשישא אם פרכס אומרים הוא קרב את מיתתו כדאמרינן בפרק מי שאחזו (ע' ב') אמר רב יהודה אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים פטור ואם כן לא משכחת לה אלא כשהרגו בביתא דשישא ולא פרכס ומת מיד וכהווא דאסיקנא בפרק מי שאחזו, וכי תימא אין הכי נמי אם כן אמדהו למיתה ומת שהוא חייב היכי משכחת לה, ונראה לי דלא אמרו כאן כן אלא כשבא אחר והמיתו, דלענין קטלא וכגון שהרגו במזיד לא אמרינן הרוח בלבלתו ופרכס וקירב את מיתתו דלענין קטלא מחמירין, וכענין שאמרו למעלה גבי פי פרה אי כחצר הניזק או כחצר המזיק לענין קטלא לא אמרינן, ולענין גלות בלבד הוא שאמר שמואל דכיון ששגג במיתתו ועל שגגתו אתה מחייבו אי אתה מחייבו אלא בשאין שום גורם אחר במיתתו ואפילו פרכס ואפילו רוח, ואם תאמר א"כ בהכוהו עשרה בני אדם במזיד מפני מה אנו אומרים שהראשון פטור, "ל דשאני התם דכיון שהכהו אחר ומת אי אפשר להתברר שמת מחמת הראשון, וא"נ בעינן כל נפש אדם שתהא כל נפש מיד איש אחד ולא מיד שנים אבל כשפרכס הוא או שבלבלתו הרוח אין כאן אלא אחד, כנ"ל.

17. חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף נג עמוד ב

ואיכא למידק אשמעתין שור ואדם שדחפו את האדם בבור ואפילו בכונה היאך השור משלם את הכופר, דהא השור פטור ממיתה כיון שהוא והאדם דחפוהו, דהוה להו כהכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות דבבת אחת דברי הכל פטורין וכל שאין השור בסקילה אין הבעלים משלמין את הכופר לרבא אי ס"ל כרבה, ולפי מה שכתבתי דרבא אליבא דרבה הוא דבעי אשו שלא בכונה אי משלם דמים וא"נ דהדר ביה מתוך תיובתא דאבותינן לרבה נחא, אלא אי כרבה ס"ל קשיא, וראיתי בתוס' שדחקו הרבה בפירוקה ואמרו שלא דחפו ביחד אלא כל אחד דחף בפני עצמו, וזה דחוק מאד דכולה שמעתין בתר רישא גרירא ורישא ביחד דחפוהו ואיך יאמר בסיפא אם דחף האדם פטור ואם דחף השור חייב, ועוד וכי אתא רבא השתא לאשמעינן דאדם פטור מכופר ושלישים של עבד ושור חייב מקרא מלא דבר הכתוב, אלא כשעשו מעשה בשתוף אתא לאשמעינן וכו' נתן דכל דליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, ואי משום הכוהו עשרה בני אדם מסתברא לי דל"ק ולא מידי דע"כ לא אמרו אלא בשהכוהו עשרה ב' מקלות דליכא איש כי יכה כל נפש אבל הכא כיון שדחפוהו ביחד כחד חשבינן ליה, ודומיא דכי יכרה איש בור דבעי' אחד ולא שנים ואפ"ה כשעקרו שניהם חוליא בבת אחת קרינא ביה איש בור, ואילו הטילו שנים א' באש יחד שאינו יכול לצאת ממנו חייבים, דאי לא אדתני עשרה בעשר מקלות ליתני שדקרוהו שנים בבת א' דהוי רבותא טפי, ומיהו אפשר לדחות דמשום פלוגתא דבזה אחר זה נקטה, וליתא דאף היא הוה מצי למיתני ולאפלוגי בשדקר זה אחר זה דלרבנן פטור ולר' יהודה האחרון חייב, וצל"ע בזה.

18. רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה ו

הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת בין שהכוהו בזה אחר זה בין שהכוהו כאחת כולן פטורין ממיתת בית דין, שנ' כל נפש אדם, עד שיהיה אחד שהרג כל הנפש, והוא הדין לדחפוהו שנים או שכבשוהו שנים לתוך המים, או שהיו רבים יושבים ויצא חץ מביניהן והרג, כולן פטורין.

19. רש"י מסכת בבא קמא דף כז עמוד א

פטורין - דבעינן שיכה כל נפש אדם כל הנפש ואין כאן מכה כל הנפש ופטורים ממיתה לר' יהודה בן בתירא חייב זה שקיבלו בסייף מפני שקירב את מיתתו.

20. רש"י מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

עד דאיכא כל נפש - וכיון דמתחילה סייעו הראשונים בהריגתו - ליכא כולה נפש במכת האחרון. כל דהוא נפש - אפילו מקצתה, ומיהו היכא דהכהו בבת אחת לא קטלינן לכולהו, דאיש כי יכה אמר רחמנא ולא שנים שהכוהו.

ד. פטור אחרון בהכוהו עשרה לחכמים

21. תוספות מסכת בבא קמא דף י עמוד ב

כולן פטורין - וביש לראשון כדי להמית דבשאינן בו כדי להמית אפילו לרבנן אחרון חייב כדמוכח בפ' כל הנשרפין (סנ' דף עח.).

22. בית הבחירה (מאירי) מסכת בבא קמא דף י עמוד ב

מי שהכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת מכחם כלם פטורים מדיני אדם ולא סוף דבר בבת אחת שאין הדבר מוכיח אי זה קרב מיתתו אלא אף בזה אחר זה פטור אף האחרון אף על פי שקרב את מיתתו שנאמר כל נפש אדם עד שיהרוג אחד כל הנפש ויראה לי שאם לא היה בכלן כדי להמית והכהו אחרון מכה שיש בה כדי להמית נהרג עליו ממה שהתבאר במקומו שאם זרקו עשרה אבן זה אחר זה ולא היתה באחת מהן כדי להמית ואחרון זרק אבן שיש בה כדי להמית האחרון נהרג עליו:

23. יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

ופירושא קמא דוקא: ודייקינן ומאן דמדמי ליה לטריפה מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים ומפרקינן גוסס בידי שמים לא אתעביד ביה מעשה מקמי הכין ואשתכח כוליה בידיה דהאי הוא דאתעביד אבל האי גוסס בידי אדם אתעביד ביה מעשה מקמי הכין דבר אחר גוסס בידי שמים לא איתעביד ביה מעשה מקמי הכי ואמטול הכי ליכא למחשביה כגברא קטילא האי איתעביד ביה מעשה וכסימיני טריפה דמי.

24. פסקי ר"ד מסכת מכות גמרא דף כג עמוד א

מתני'. והקורא קורא אם לא תשמור כול'. ... הוסיף לו רצועה אחת ומת כול', ואף על גב דאמר' בפ' הנשרפין 75 הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות כולן פטורין, התם שהכוהו כולן שלא ברשות ובענן איש כי יכה כל נפש וליכא, אבל הכא שהראשונים (בין) [הן] ברשות בית דין, כגוסס בידי שמים חשבינן ליה, ואמר' התם בגוסס בידי שמים דכול' עלמ' לא פליגי דחייב, ולא פליגי אלא בגוסס בידי אדם, והתם פטרי דלא הוי כל נפש 76.

ה. חיוב אחרון בהכוהו עשרה לריב"ב

25. שו"ת דבר אברהם חלק א סימן כ

ולריב"ב חייב אפילו כשהיה בגוף הנרצח רק מקצת נפש והרג לגמרי אותה מקצת והיכי דמי בגוסס בידי אדם דודאי ימות מן המכות לאח"ז אלא שעדיין חי חיי שעה דזה מקרי מקצת נפש, ורק באופן זה יצויר ענין הריגת מקצת נפש שא"א לרוצח להרוג אלא אותה מקצת בלבד אפילו כשממיתו לגמרי, אבל כשהיה בנרצח נפש שלמה והרג מקצתה והשאיר מקצתה פטור אף לריב"ב שאין זה מקצת נפש כלל כמ"ש.

26. ברכת שמואל חלק א' מס' ב"ק סימן יא

והנה הוקשה לי, לשי' הרמב"ן דרבה סובר דבתר בסוף אזלי' א"כ אמאי פטור השני בזרק תינוק מראש הגג אליבא דחכמים דריב"ב, ואפי' לריב"ב כל חיובו הוא רק משום דקירב את מיתתו תיפוק לי' דלמ"ד דבתר בסוף אשלי' האחרון חייב דהראשון לא

הוא אפי' גרמא, דלמ"ד בתר בסוף אזלי' בטל לגמרי דין מעשה של הראשון ואינה מעשה כלל, ולא דמי אפי' להכהו עשרה בני אדם, דשם הא לכה"פ איכא מעשה בידיה משא"כ הראשון אינו אפי' גרמא בעלמא....
ואולם הגאון האמתי הצדיק רבן ומאורן של ישראל מרן ר' יצחק זאב נ"י שליט"א העירני בזה ואמר דגבי נפשות ל"ש כלל הכ סברא, דדין דבלא"ה מתברר יסודה הוא משום שאין לו דין מזיק דלא הכשיר הנזקין ואין כאן מעשה כורה בור כגון בבור י' ואח"כ הוסיף השני טפח פורתא משום דבעי' הוספת היזק כמו בבור י' ובא אחר והשלימו לכ', וכמבואר במתני' דבעי' שיהא מכשיר נזקו וע"ש קאי כל הסוגיא דהכשרתי נזקו ע"ע הוספת נזק, משא"כ היכא דבלא"ה מתברר, וזה ל"ש אלא לענין נזיקין משא"כ לגבי רציחה ל"ש הכ דינא דלא בעי' הוספת מעשה בהרציחה אלא דתלוי בזה אי הויה נפש או גברא קטילא.

27. רבינו חננאל מסכת בבא קמא דף י עמוד ב

ואקשי' והתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה [ומת] פטורין ר' יהודה בן בתירא אומר אחרון שקירב מיתתו [חייב] הנה ר"י בן בתירא סבר המכשיר במקצת נזק חייב בכלול נוקמיה לדידיה ומפרקינן דחינן לה מיחידא ומוקמינן לה כרבים שפיר אבל לדחוייה מרבנן ולוקמה כר' יהודה בן בתירא דהוא יחיד לא:

28. שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף י עמוד ב רא"ש וגליון

ותו ליכא והאיכא הכוהו עשרה בני אדם וכו'. וצריך עיון אמאי לא מוקי לה בשלא היה בראשון כדי להמית דבהא אפילו רבנן סברי דאחרון חייב דדמי לבור אף על פי שלא היה בו כדי להמית מכל מקום קירב מיתתו ורוב ההיזק עשה. הרא"ש ז"ל. וי"ל דאינו קרוי זה מקצת נזקו. גליון.

29. תוספות מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב

זרק תינוק מראש כו' - לא דמי להרג טריפה דפטור לכולי עלמא באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עח.).

30. שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף כו עמוד ב ר"י מיגש

וכתב הר"ר יוסף הלוי ז"ל אבן מיגש בתשובת שאלה שהטעם לדעת ר' יהודה לא מדמינן ליה להורג את הטרפייה דפטור משום דטרפייה איקרי מי שנתחדש בו אחת משמונה עשרה טריפות כמו ניקב קרום של מוח וכיוצא בו שיהיה בו טריפות וסופו למות וגם שהוא חי עומד על רגלו אבל זה המוכה לא אירע בו אחת משמונה עשרה טריפות והוא בריא בכלל אבל הוא חולה שנחלש מאותן המכות והוא כגוסס וכל איבריו נצולים מהמאורעות שיהיה בהם טריפה ועם כל זה תחלה נפשו ותחלה עד שימות והואיל וכל איבריו ניצולים מהמאורעות שיהיה בהם טריפה עם היות שנחלשה נפשו חי יקרא עד שימות והיה אפשר שתחיה נפשו אחר זה ויתקיים שנים רבות ומי שנולד בו אחת משמונה עשרה טריפות עם היות שהוא הולך על רגליו הוא כמת שאי אפשר לו לחיות ולא יתרפא מאותה המחלה. והנוסחא האמתית היא כך הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות ומת בין בבת אחת בין בזה אחר זה כולם פטורין רבי יהודה אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו. ע"כ לשונו מועתק מלשון ערבית.

31. יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף עח עמוד א

ת"ר הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות בבת אחת דברי הכל פטורין דהא כולהו כי הדדי נינהו מאי אמרת לקטלינהו לכולהו הא כתיב נפש תחת נפש ולא שתי נפשות תחת נפש ואית דאמרי לה משום דכתיב איש כי יכה ולא שהכוהו רבים. בזה אחר זה פטורין. להכי תננהו בתרי בבי משום דבעי ר' יהודה בן בתירא לאיפלוגי אבבא דסיפא. א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כו': אמר רבא הכל מודים בהורג את הטרפה כגון שיש בו סימני טריפה נראין לעינים שהוא פטור דגברא קטילא קטל ואפי' נפש כל דהו ליכא אבל האיך קמא דשויה טרפה מסתברא דחייב מיחייב וכן הכל מודים בגוסס בידי שמים ובא זה וקרב את מיתתו שהוא חייב דהאי הוא דשקל מיניה כוליה נפש דיליה וכי קא ממעיט קרא לרבנן היכא דשקיל האי מקצת והאי מקצת והכי משמע קרא איש כי יכה כל נפש עד דאיכא כולה נפש ביד זה ולא שניטלה מקצתה ביד אחר לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם כגון שהכוהו ראשונים ונעשה גוסס מכה המכה ובא האחרון וקירב את מיתתו רבנן מדמי ליה לטרפייה ואמטול הכי מסתבר להו למדרש נפש כולה נפש [ור' יוסי בר' יהודה] [ור'יב"ב] מדמי ליה לגוסס בידי שמים ואמטול הכי מסתבר ליה למדרש נפש כל דהו ואיכא לפרושי דהא דרבה פליגא אדר' יוחנן מר סבר בקראי פליגי ומ"ס בסברא פליגי ופירושא קמא דוקא: ...

1. דברי מוסר

32. שו"ת הריב"ש סימן רנא

וקי"ל כרבנן (שם /סנ" /ע"ח) דאמרי הכוהו עשרה בעשר מקלות בין בבת אחת בין בזה אח"כ כלן פטורין. ומוכח התם בהדיא דאפילו היה בכל הכאה כדי להמית כלן פטורין, אא"כ נעשה טרפה במכה הראשונה שאז השני פטור והראשון חייבו ומ"מ משום מיגדר מלתא כיון שמת מביניהם אם רואה אתה להמיתם כיון שעשו כן בשאט בנפש ביד רמה ובזדון כמו שנראה שארבו לו בלילה וגם ביום ובפרהסיא בפני טובי הקהל היו הולכין בכלי זיין כנגדו הרשות בידך. וכמ"ש הר"ם ז"ל (פ"ב מהל' רוצח).

33. רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ב הלכות ב-ד

אבל השוכר הורג להרוג את חברו, או ששלח עבדיו והרגוהו, או שכפת חבירו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתו החיה, וכן ההורג את עצמו, כל אחד מאלו שופך דמים הוא ועון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין. ומנין שכן הוא הדין, שהרי הוא אומר שופך דם האדם באדם דמו ישפך זה ההורג בעצמו שלא על ידי שליח, את דמכם לנפשותיכם אדרוש זה ההורג עצמו, מיד כל חיה אדרשנו זה המוסר חברו לפני חיה לטרפו, מיד האדם מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם זה השוכר אחרים להרוג את חברו, ובפירוש נאמר בשלשתן לשון דרישה, הרי דינם מסור לשמים. וכל אלו הרצחנים וכיוצא בהן שאינן מחוייבים מיתת בית דין אם רצה מלך ישראל להרגם בדין המלכות ותקנת העולם הרשות בידו, וכן אם ראו בית דין להרוג אותן בהוראת שעה אם היתה השעה צריכה לכך הרי יש להם רשות כפי מה שיראו.